

Судова діяльність

Судова діяльність є різновидом юридичної діяльності, якій притаманні ознаки як правоохоронної діяльності, так і правозахисної діяльності. Головним завданням у системі судової діяльності є правосуддя, що об'єднує конституційну юрисдикцію, судочинство (як кримінальне, так і цивільне) судів загальної та спеціальної юрисдикції.

Судам належить центральне місце у системі правового захисту конституційних та інших правових цінностей. Діяльність судів охоплює захист та охорону права, відновлення порушеного права, припинення порушення права.

Правосуддя є квінтесенцією функції держави із захисту та охорони права, відновлення порушеного права, підтримання правопорядку та законності.

Демократичні перетворення в суспільстві і державі неможливі без ефективної судової діяльності. Саме вона є невід'ємним атрибутом правової держави. Через правосуддя та конституційну юрисдикцію громадяни мають можливість відстоювати свої права, при чому в судах загальної та спеціальної юрисдикції – безпосередньо, а в порядку конституційного судочинства – як безпосередньо, так і за допомогою обраних ними народних депутатів. Так, Конституційний Суд повинен гарантувати верховенство Конституції як основного закону держави. З приводу цього ним приймаються рішення та надаються висновки щодо конституційності законів, інших нормативно-правових актів, здійснюється офіційне тлумачення конституційних норм. У сфері господарських відносин господарським судом захищаються права та законні інтереси учасників цих відносин, вдосконалюються законність та правове регулювання господарської діяльності. Місцеві суди як суди загального судочинства розглядають справи з усіх правовідносин (крім вищезазначених), що потребує високого професійного рівня, вміння об'єктивно й неупереджено вирішувати долю обвинуваченого або спору між позивачем і відповідачем.

Специфіка судової діяльності полягає в тому, що судовому владарюванню притаманні такі ознаки державної влади, як юрисдикційність, публічність і субординаційність.

Юрисдикційність судової діяльності полягає у сукупності правомочностей суб'єктів цієї діяльності з розгляду та вирішення спірних питань з захисту права, відновлення порушеного права, припинення порушення права, а також у тому, щоб оцінювати їх наявність або відсутність, оцінювати дії, факти, події, соціальні та індивідуальні ознаки юридичних і фізичних осіб, можливість застосовувати заходи правового впливу, у тому числі санкції. Суди надають і правову допомогу згідно з міжнародними договорами. Відповідно до Конституції України (ст. 124) правосуддя в Україні здійснюють виключно суди.

Публічність судової діяльності суть відкритості, політичної або партійної незаангажованості судів та суддів. Суд виступає і як державна установа, яка самостійно організує розгляд судових справ, ініціює виконання судових рішень, організує своє діловодство, а також аналізує судову статистику та узагальнює судову практику. Судді розглядають звернення громадян, пов'язані із професійною судовою діяльністю. У зв'язку з цим судам надано матеріально-технічні засоби, які забезпечують автономність і публічність роботи кожного судді, тобто необхідну кількість залів засідань, конвоювання підсудних, відповідну кількість секретарів судового засідання. Суди мають створити умови для численних відвідувачів тощо.

Субординаційність судової діяльності полягає в тому, що суди утворюють єдину систему із трьох судових інстанцій – судів першої інстанції, судів апеляційної та касаційної інстанцій.

Таким чином, судова діяльність полягає у розгляді та вирішенні спірних питань із захисту права, відновлення порушеного права, припинення порушення права, застосуванні заходів правового впливу, у тому числі санкцій, шляхом розгляду судових справ, аналізу судової статистики та узагальнення судової практики, а також у наданні правової допомоги відповідно до міжнародних договорів.